

Вучэбная дысцыпліна «АСНОВЫ ЛАГАПЕДЫІ»

Асаблівасці лагапедычнай работы пры парушэннях зроку

Складальнік: Сапагова Вольга Леанідаўна,
старшы выкладчык кафедры лагапедыі
Інстытута інклюзіўны адукацыі БДПУ

Маўленчыя парушэнні ў дзяцей са зрокавай дэпрывацыяй (дзепрывацыяй)

З-за парушэння зроку ўзнікаюць цяжкія фарміравання ўяўленняў, недастатковасць жыццёвага і сэнсорнага досведу, што адлюстроўваецца на лексічным і семантычным баках мовы. У прамове сляпых і са слабым зрокам можа назірацца неадпаведнасць паміж словам і вобразам, якая прыводзіць да фармальнага засваення ведаў.

Авалоданне дзецьмі граматычнымі ладам прамовы адбываецца ў працэсе зносін з дарослымі на аснове слыхавога ўспрымання і пераймання.

Маўленчыя парушэнні ў дзяцей са зрокавай дэпрывацыяй (дзепрывацыяй)

У сляпых і са слабым зрокам дзяцей могуць сустракацца розныя парушэнні гаворкі: ***заіканне, рыналалія, парушэнні голасу і іншыя.***

Лагапедычная работа па вядзецца па агульнапрынятых методыках, але з апорай на рэшткавы зрок дзяцей са слабым зрокам або спецыфічныя спосабы ўспрымання сляпых дзяцей.

Узроўні сфарміраванасці прамовы ў сляпых і са слабым зрокам дзяцей (Л.С. Волкава)

<i>Узровень маўленчага развіцця</i>	<i>Характарыстыка маўленчай функцыі</i>
1 узровень	Экспрэсіўная гаворка вельмі абмежаваная, маюцца значныя парушэнні ў суаднесенні слова – вобразу прадмета і абагульняючых паняццяў, сувязная гаворка складаецца з асобных слоў, адсутнасць фразавай прамовы, поўная несфарміраванасць працэсаў фанематычнага аналізу і сінтэзу, адзначаюцца эхолаліі.
2 узровень	Экспрэсіўная гаворка адрозніваецца беднасцю слоўніка. На нізкім узроўні знаходзяцца суаднесеныя слова і вобразу прадмета і веданне абагульняючых паняццяў. Сувязная гаворка аграмматычная, складаецца з пералічэнняў і адно-двухсловых сказаў. Няма разгорнутых апавяданняў. Множныя парушэнні гукавымаўлення. Недастаткова сфарміравана слыхавая і вымаўленчая дыферэнцыяцыя гукаў. Фанематычны аналіз і сінтэз не развіты.

Узроўні сфарміраванасці прамовы ў сляпых і са слабым зрокам дзяцей (Л.С. Волкава)

<i>Узровень маўленчага развіцця</i>	<i>Характарыстыка маўленчай функцыі</i>
3 узровень	Актыўны слоўнік абмежаваны, дапускаюцца памылкі ў суаднясенні слова і вобразу прадмета, ва ўжыванні абагульняючых паняццяў, граматычных катэгорый, у складанні сказаў і разгорнутых апавяданняў. Парушэнні гукавымаўлення выяўляюцца ў розных відах сігматызму, ротацызму, ламбдацызму, парасігматызму, параротацызму, параламбдацызму. Адзначаецца недастатковая сфарміраванасць слыхавой і вымаўленчай дыферэнцыяцыі гукаў і фанематычных уяўленняў. Фанематычны аналіз не сфармаваны.
4 узровень	Аб'ём і якасць слоўнікавага запасу адпавядаюць узроставай норме, сфарміравана ўменне складаць сказы і апавяданні, сувязная гаворка разгорнутая, лагічная і вобразная. Адзінкавыя парушэнні укавымаўлення не дазваляюць дадзены ўзровень, разглядаць у якасці маўленчай нормы.

Планаванне лагапедычнай працы з дзецьмі з парушэннямі зроку

<i>Групы дзяцей</i>	<i>Лагапедычная работа</i>
<i>З першым узроўнем</i>	Лагапедычная работа накіравана на ліквідацыю недаразвіцця усіх бакоў маўленчай дзейнасці.
<i>З другім узроўнем</i>	Вядзецца работа па карэкцыі фанетыка-фанематычнага і лексіка-граматычнага боку гаворкі. Асаблівая ўвага звяртаецца на слоўнікавую работу, развіццё фанематычнага аналізу і сінтэзу.
<i>З трэцім узроўнем</i>	Улічваючы асаблівасці, якія больш за ўсё характарызуюць гаворку сляпых і са слабым зрокам дзяцей, асноўная ўвага звяртаецца на пашырэнне іх слоўнікавага запасу, на правільнасць суаднесенасці слова з вобразам прадмета, фарміраванне абагульняючых паняццяў, граматычнага ладу і сувязнай гаворкі.

Планаванне лагапедычнай працы з дзецьмі з парушэннямі зроку

<i>Групы дзяцей</i>	<i>Лагапедычная работа</i>
З чацвёртым узроўнем	<p>Лагапедычная работа накіравана на карэкцыю гукавымаўлення. Праводзяцца практыкаванні і гульні, якія спрыяюць развіццю слыхавой увагі.</p> <p>Улічваючы, што ў дзяцей з парушэннем зроку істотна пакутуе фарміраванне рэчадвігацельных вобразаў па перайманню, прымяняюцца прыёмы механічнай пастаноўкі гукаў, даступныя параўнанні артыкуляцый гукаў з вобразамі прадметаў і рухаў, кінэстэцічныя адчуванні і г.д. Пастаянна прымяняюцца элементы займальнасці.</p>

Карэкцыйную накіраванасць на лагапедычных занятках вызначаюць:

- Выкарыстанне спецыяльнай нагляднасці.
- Выбар метадаў і прыёмаў з улікам не толькі узроставых і індывідуальных магчымасцяў, але і стану зрокавых функцый, ўзроўню развіцця ўспрымання, перыяду лячэння.
- Індывідуальны і дыферэнцыраваны падыход з улікам рэкамендацый тыфлапедагога, ўзроўню развіцця і магчымасцяў дзіцяці.
- Стварэнне ўмоў для лепшага зрокавага ўспрымання пры правядзенні фронтальных заняткаў з дзецьмі, размяшчэнне навочнага матэрыялу на фоне іншых аб'ектаў.
- Умовы ля поўнага і дакладнага ўспрымання дэманстраванага аб'екта.

Спіс літаратуры:

- Карэкцыя парушэнняў маўлення ў дзяцей з сэнсорнай, рухальнай і інтэлектуальнай недастатковасцю: вучэбна-метадычны дапаможнік / Н. М. Баль, С. П. Хабарава, і. С. Зайцаў і іншыя. – Мінск: БДПУ, 2009. – 104 с.
- Лалаева, Р. І. Лагапедыя ў табліцах і схемах / Р. І. Лалаева, Л. Г. Парамонава, С. Н. Шахоўская. – М.: Парадыгма, 2009. – 216 с.
- Лагапедыя / Пад рэд. Л. С. Воўкавай, С. Н. Шахоўская. – М.: ЎЛАДАС, 2002. – 680 с.
- Метадычныя рэкамендацыі да правядзення абследавання дзяцей ва ўмовах псіхалага-медыка-педагагічнай камісіі / сост. Н. М. Баль. – Мінск: Зорны Верасок, 2014. – 163 с.

**Асновы
лагapedыі**

